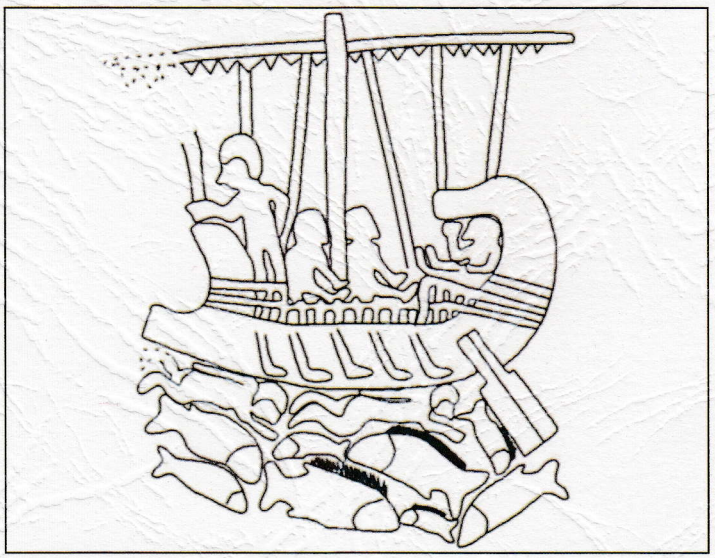
KUBABA

ARKEOLOJİ - SANAT TARİHİ - TARİH DERGİSİ

Yıl: 13 Sayı: 25 29 Aralık 2016 Fiyatı: 20.00 TL

ISSN 1304-3455

KUBABA
ARKEOLOJİ - SANAT TARİHİ - TARİH DERGİSİ
2016-25

2016 İzmir -Türkiye
ISSN 1304-3455

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni Neşide Gençer

KUBABA DERGİ Hakemlidir ve yılda bir kez basılmaktadır.
TÜBİTAK/ULAKBİM kriterlerine uygun olarak yayınlanmaktadır.
Published once each year.

KUBABA Arkeoloji-Sanat Tarihi-Tarih Dergisi'nin hiçbir bölümü kopya edilemez.
Alıntı yapılması durumunda referans gösterilmelidir.
Yazıların yasal sorumluluğu yazarlara aittir.
It is not allowed to copy any section of KUBABA DERGİ without the permit of
KUBABA Arkeoloji - Sanat Tarihi - Tarih Dergisi

kubabadergi@hotmail.com iletişim adresine gönderilen makaleler;
bu sayının son sayfasında belirtilen biçimlerde yazıldığı takdirde kabul edilecek ve basılacaktır.
The articles that are sent to the contact address as kubabadergi@hotmail.com
will be submitted and published within Kubaba
if only they are written according to the formats given in the last page of this volume.

KUBABA Arkeoloji-Sanat Tarihi-Tarih Dergisi'nin yeni sayılarında
yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:
Correspondance addreses for sending articles to following volumes of KUBABA DERGİSİ

KUBABA Arkeoloji -Sanat Tarihi-Tarih Dergisi
8050 Sokak. No: 114/5
Egekent Çiğli / İZMİR - TÜRKİYE
Tel: 0232 376 27 25

Diğer İletişim Adresleri
Other Coorrespondance Addresses:
Fax: 0232 445 15 55
E-posta: kubabadergi@hotmail.com

Dizgi, Tasarım & Baskı
İmaj Basım Yayın Reklamcılık ve Ticaret Ltd. Şti.
Karacaoğlan Mah. 6167 Sk. No: 44/A Işıkkent-İZMİR
Tel: 0(232) 472 29 60 (Pbx) • Faks: 0(232) 472 29 35
e-mail: imajmatbaacilik@yahoo.com • www.imajmatbaacilik.com
Basım Tarihi: 29 Aralık 2016

KUBABA
ARKEOLOJİ-SANAT TARİHİ-TARİH DERGİSİ

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Reyhan KÖRPE
Serdar ÜNAN

DANIŞMA KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Sevinç GÜNEL
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Binnur GÜRLER
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. M. Ali KAYA
Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Zeynep MERCANGÖZ
Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Remzi YAĞCI
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Turgut YİĞİT
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Cumhur TANRIVER
Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Ergun LAFLI
Dokuz Eylül Ünivesitesi

Doç. Dr. Feriştah ALANYALI
Anadolu Üniversitesi

Doç. Dr. Serdar AYBEK
Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Lale DOĞER
Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Rukiye AKDOĞAN
Çukurova Üniversitesi

Yard. Doç. Dr. Haluk SAĞLAMTİMUR
Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Emine Naza DÖNMEZ
İstanbul Üniversitesi

Doç. Ali ÖZ
Dokuz Eylül Üniversitesi

Yard. Doç. Dr. Hüseyin KÖKER
Süleyman Demirel Üniversitesi

ISSN 1304-3455
İZMİR
2016

KUBABA
ARKEOLOJİ-SANAT TARİHİ-TARİH DERGİSİ

İ Ç İ N D E K İ L E R

MAKALELER / *ARTICLES*

• Mağaralardaki Resimlerin Düşündürdükleri 7
Reflections on pictures in caves
Bakiye YÜKMEN EDENS

• Anadolu'da Neolitik Ve Kalkolitik Dönem'de Gamalı Haç (Swastika) Motifi 33
The gammadion cross (swastika) motif in the neolithic and chalcolithic period in anatolia
Sinem ÜSTÜN TÜRKTEKİ
Derya TAÇYILDIZ

• Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014, 2015 ve 2016 Yılı Çalışmalarına İlişkin Genel Bir Değerlendirme..... 41
An general of kureyşler dam rescue 2014, 2015 and 2016 works
Serdar ÜNAN
Nazan ÜNAN

• Boğazköy'den Yayınlanmamış Bir Hititçe Tablet (Bo 3891) ve Zintuhi- Kadınları 53
An unpublished hittite tablet from boğazköy (bo 3891) and zintuhi-women
Rukiye AKDOĞAN

• Bir Hitit Masalı: Avcı Kešši..... 63
A Hittite Tale: Hunter Kešši
Esma REYHAN
Tülin B. CENGİZ

• Geç Hitit Denizciliği için Muhtemel Bir Örnek: Karatepe..... 73
A possible example to hittite seamanship: Karatepe
Hakan ÖNİZ
Kenan BEŞALTI

• Amisos Roma Eyalet Sikkeleri Üzerinde Tanrı ve Tanrıçalar..... 83
The gods and goddesses on the Roman provincial coins of AMISUS
M. Mustafa ERDEM

KİTAP TANITIM - RAPOR - HABERLER / *BOOK REVIEWS - REPORT - NEWS*

• Adrienne Mayor..... 101
The Amazons. Lives and Legends of Warrior Women Across the Ancient World, Princeton University Press, Princeton & Oxford, 2014.
Hüseyin KÖKER

• YAYIN KURALLARI / *RULES OF PUBLICATION* 103

Boğazköy'den Yayınlanmamış Bir Hititçe Tablet (Bo 3891) ve *zintuhi*- Kadınları

AN UNPUBLISHED HITTITE TABLET FROM BOĞAZKÖY (Bo 3891) and *zintuhi*-WOMEN

Doç. Dr. Rukiye AKDOĞAN*

Anahtar Sözcükler
Bo 3891, Hitit, ^{MUNUS}*zintuhi-,* ^{D}*Zintuhi*

Keywords
Bo 3891, Hittite, ^{MUNUS}*zintuhi-,* ^{D}*Zintuhi*

ÖZET
Makalede, çivi yazılı Hititçe yayınlanmamış bir tablet olan Bo 3891 nolu tablet ele alınmıştır. Tablette zintuhi-kadınları da geçtiği için, zintuhi- kadınlarının metinlerdeki rolüne göz atılmıştır. Söz konusu tabletin transkripsiyon ve kelime açıklamalarına yer verilmiş ve ayrıca orijinalinden yapılmış kopyası, fotoğrafı ile birlikte sunulmuştur.

ABSTRACT
In this paper, Bo 3891, an unpublished Hittite cuneiform tablet, is treated. Since zintuhi-women appears in this text, the role of zintuhi-women will be examined in this context. The translation and the transliteration of this cuneiform tablet including a commentary section are presented here in addition to the text copied from original cuneiform tablet and its photo.

Makalede, Hititlerin başkenti Boğazköy'den ele geçen bayram metnine ait yayınlanmamış *zintuhi*- kadınlarının adının geçtiği Bo 3891 nolu tabletle birlikte *zintuhi*- kadınlarına ve onların metinlerdeki rolüne göz atılacaktır.

Kült festivallerinin yazılı ritüelleri, eski Hitit döneminden itibaren Hitit İmparatorluk dönemine kadar geleneksel olarak devam etmiştir. Bazen aynı ritüel talimatlar, nadiren büyük fark gösteren eski, orta ve yeni Hitit tabletlerinde bulunur. On veya daha fazla nüshanın korunduğu arşivdeki ritüel talimatlar, bayrama ait seremonilerin hepsinin doğru bir şekilde icrası için detaylandırılmıştır. Bunlar, kraliyet çifti ve sarayın ileri gelenlerinin rolünü ayarlayan saray seremonilerinin icraasını içerir, ilahi söyleyenlerin, şarkıların sözünü nakleder veya kurban seremonilerinin çeşitli şekillerdeki ritüellerini ve bayram topluluğunun iaşesi gibi teknik konularını düzenler. Böylece diğer şehirlere duplikat (ikinci nüsha) tabletlerin gönderildiği kült, başkent dışında da doğru bir şekilde icra edilebiliyordu.[1] Kültsel, dinsel ve dünyevi

* Doç. Dr. Rukiye Akdoğan, Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Balcalı, Adana; rakdogan@cu.edu.tr

1 HAAS 1994: 674; bayramlarla ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. GAVAZ 2012: 32 vd.

karakterli geniş kapsamlı etkinliklerden oluşan bayramların amacı, tanrıların aracılığıyla daha verimli yağışlar ve daha bol mahsul elde edilmesi, hayvan sayısının, av hayvanlarının çoğalması, kralın karizmatik güçlerinin kuvvetlendirilmesi ve hanedanın çok sayıda evlat sahibi olabilmesidir. Böylece tarım ve hayvancılığa dayalı olan insan geçimi, direkt olarak bayramların icrasına bağlanır, bayram topluluğunun aracılığıyla bu kolektif amaç için uğraşılırdı.[2]

Zamanla daha karışık ve kalifiye olarak düzenlenen ritüeller, ehil, uzman ve farklı rahiplerin idaresi altında icra edildi. Örneğin, bir ritüel yönetim kaydında, "kâtip, kurban sunulan tanrıların doğru sırasını ayrı bir tabletten yüksek sesle okur" ifadesi yer alır. Büyük imparatorluk zamanında bayramlar, krallığın gücünü geliştirme ve gösteriş yapmak için, devletin daima masraflı görevleri arasındaydı.[3]

Aşağıda işlenecek olan, bayram metnine ait Bo 3891 nolu tabletteki satırların baş ve son kısmı kırıktır. Bu nedenle transkripsiyondan sonra, tercümesi yapılabilecek olan korunabilmiş cümlelerin tercümesi ile birlikte diğer kelimelere açıklamalar getirilmiştir. Tablet, orijinalinden yapılmış kopyası ve fotoğrafıyla birlikte sunulmaktadır.[4]

1) Bo 3891 (CTH 650)

Tanımı:

Açık kahve renkli, tabletin orta kısmına ait bir parçadır. Sadece ön yüzünde baş ve sonları kırık çivi yazılı satırlar yer almaktadır. Arka yüzde korunan satır yoktur.

uzunluk: 7,2 cm. genişlik: 7 cm.

kalınlık: 2,5 cm.

Öy.

x+1 -]x-*ta*[

2']x[-]x-*i*

NINDA.SIG x[-

3' ^{UZ}]^{U}NÍG.GIG$^{HI.A}$ *ku-ra-an da-a-i*[

4' *A-N*]*A* ^{D}U EGIR-*pa da-a-i* EGIR-*ŠÚ-ma*[

5']x BAL-*an-ti* MUNUS^{MEŠ}*zi-in-tu-hi-*

ya[-*aš*

6' *ar-kam-mi gal-*]*gal-tu-ri ha-az-zi-kán-*$^{\lceil}$*zi*$^{\rceil}$

x-[

7' -]x-*iz-* *zi*

8' -]x ^{D}*Ú-ru-un-zi-pa QA-TAM-MA*[

9']^{LÚ}MUHALDIM ŠA UD.I^{KAM}

HA.LA[

10']x-*an-zi* ^{LÚ}*MU-BAR-RI-TI-ma*[

11' -]x-*na-ki-iš-na-aš* ^{NINDA}*ša-r*[*a-*

12']x-x-x x-*e-da-aš* III É[

13' -]x-*zi nu* x[

14']x[

15'][

16']x-x-x[

17' ^{DU}]^{G}*KU-KU-UB*[

18']x[

Açıklamalar:

Öy.

2' : NINDA.SIG: Sümerce olan bu kelime ince ekmek yani yufka anlamındadır.[5]

3' : ^{UZ}]^{U}NÍG.GIG$^{HI.A}$*ku-ra-an da-a-i*[: Kesilmiş karaciğerleri koyar.[

4': *A-N*]*A* ^{D}U EGIR-*pa da-a-i* EGIR-*ŠÚ-ma* :]Fırtına Tanrısı *için* tekrar koyar. Ve onun arkasından[

---

2 HAAS 1994: 675.

3 HAAS 1994: 676,677.

4 Anadolu Medeniyetleri Müzesinde tableti çalışmam sırasında yardımlarından dolayı, Müze Müdürü E. Sağır'a, Müdür Yardımcıları E. Yurttagül, H. Demirdelen'e ve Dr. Ş. Yılmaz'a, İ.Aykut'a, M. Çifçi'ye, B. Yıldız'a ve S. Delioğlu'na çok teşekkür ediyorum.

5 Bkz. ÜNAL 2007: 487.

5':]x sunarlar. Şarkıcı kadınlar[

KBo 51.137 4'-5'. satırlar, Bo 3891 Öy. 5'-6'. satırlarıyla benzerlik arzetmektedir.

KBo 51.137 4'] TUŠ-*aš IŠ-TU* GAL *e-ku-zi* MUNUS^{MEŠ}*zi-en-tu-hi-y*[*a-*

5' *a*]*r-kam-mi gal-gal-tu-ri ha-az-zi-kán-zi*

KBo 51.137 s. VII'de, KBo 51.137'de yayımlanan tabletin "KBo 54.123 nolu tabletle birleşmesi mümkün görünüyor" notu var; iki tableti Ağustos 2014'te Ankara'da müzede karşılaştırdığımızda iki tabletin yazısının farklı olduğu ve aynı tablete ait olmadığı tespit edildi.

ABoT 2.235 2'. satırda da *zintuhi-* kadınları belgelenmektedir: M]UNUS^{MEŠ}*zi-in-tu-h*[*i.*

6': davul, *ça*]lpara[6] çalarlar. x[

8': ^{D}*Ú-ru-un-zi-pa*: ^{D}Urunzimu diye bir tanrı adı van Gessel 1998: 542'de yer almasına karşın, Urunzipa şeklinde tanrı adı ikinci kez belgelenmektedir. Daha önce belgelendiği Telipinu için bayram metni olan KBo 57.48'de şöyle yer almaktadır: 9']x ^{D}*Ú-ru-un-zi-pa*[.

9':]Aşçı, 1. günün payını[

HA.LA, "pay, hisse" anlamında Sumerce bir kelimedir. Bu kelimeyle ilgili daha fazla ayrıntı için bkz. Akdoğan 2007: 169.

10': ^{LÚ}*MU-BAR-RI-TI-ma*[:^{LÚ}*MUBARRITU / MUPARRITU*, Akadca olan bu kelime "bir mutfak görevlisi; kasap",[7] anlamına gelmektedir. *-ma* ise, enklitik bağlaç olup "ve, fakat, ancak" gibi anlamları vardır.

17': ^{DU}]^{G}*KU-KU-UB*[:Akadca olan bu kelime, ^{DUG}*KUKUB/KUKUBU/KUKKUBU* "güğüm?, ibrik" anlamındadır. Black-George-Postgate 2000: 165'de, ""rhyton" for liquids, of metal, stone" açıklamaları yer almaktadır.

Bo 3891'de 5'. satırda geçen *zintuhi-* kadınlarının diğer Hitit metinlerindeki rolü hakkında detaylı bilgiler sunmak istiyoruz:

zintuhi-, "kadın şarkıcı, koro şarkıcısı" anlamına gelmektedir.[8] Hitit metinlerinde, çeşitli vesilelerle bayram metinlerinde dans eden kişilerin arasında *zintuhi-* kadınları da yer almaktadır.[9] ^{MUNUS}*zintuhi-* kelimesinin, aynı ismi taşıyan tanrıça ile yakın ilişkisi de Hititolojinin ilk yıllarından beri bilinmektedir.[10]

Büyük bayramların kendilerine özgü şarkıları mevcuttu, bunlar dinsel konulu ilahi olup, bazen de koro halinde icra ediliyordu. Kimi zaman bunlara, müzik aletleri de eşlik ederdi. Şarkı söyleyenlerin arasında rahip ve rahibeler, bazen belli şehirlere ait şarkıcılar ya da belli unvanlarla tanınan görevliler de olabiliyordu. Profesyonel mahiyetteki görevli şarkıcılar, hem şarkı söylüyor, müzik aleti çalıyor hem de yeri geldiğinde dans ediyordu. Hitit metinlerinde profesyonel müzisyenlerin arasında, daha ziyade ^{MUNUS}*zintuhi-* belgelenmektedir.[11]

Dini ayinlerde ^{MUNUS}*zintuhi-* veya MUNUS^{MEŠ}*zintuheš* ismiyle anılan rahibe sınıfının adı veya unvanı, "Tanrıça Zintuhi'nin kadınları" demektir. *zintuhi*, Hattice "kız torunu"nu ifade eder. Tanrıça Zintuhi, Wurušemu-Taru baş tanrı çiftinin kızı, tanrıça Mezulla'nın çocuğudur. Böylece *zintuhi*'nin, adı geçen büyük tanrı çiftinin "kız torunu" olduğu da anlaşılmış oluyor.

Adını taşıdıkları tanrıçaya hizmet eden *zintuhi*(*ya*)- kadınlarının en üst kademesini GAL MUNUS^{MEŠ}*zintuhiyaš* "zintuhi kadınlarının başı" (KUB 11.32++ III 19[12]) unvanlı rahibe işgal ediyordu. Büyük Hitit İmparatorluğu çağının sonuna tarihlenen bir listede (KBo 10.10 III = CTH 235), ^{MUNUS}*zintuhi*(*ya*)- kadınlarının, Hattice şahıs adlarıyla değil, Luvice (Hititçesi: *luvili*) kadın adlarıyla yer aldığı görülür. Hatti

6 Çalpara ve diğer müzik aletleri hakkında detaylı bilgi için bkz. DİNÇOL 2013: 582-595.

7 Krş. ÜNAL 2007: 455;

8 Krş. ÜNAL 2007: 823.

9 ALP 1999: 52-53.

10 ARIKAN 2002: 11.

11 ARIKAN 2002: 11; zintuhi- kelimesi hakkında detaylı görüşler ve diğer metin yerleri için bkz. Arıkan 2002: 11-14.

12 Birleşen diğer tabletler ile kaynakça ve transkripsiyon için bkz. GRODDEK 2004: 30-32.

kaynaklı bu rahibe sınıfının Luvi özel adlarıyla yer alması, bu devrin karakteristiği olan "Luvizm"in kült çevresindeki yansımasını belirgin bir şekilde ortaya koyuyor.[13]

Hattice "küçük kız çocuk, kız torun" anlamındaki *zintuhi*, güneş tanrıçasının kız torunudur. II. Muršili'nin duasına göre onun koruyucu tanrısı, *pihaššašši* (parlayan, ışıldayan)[14] lâkablı Fırtına tanrısı'dır ve Zintuhi, Arinna panteonunun ya da Arinna'nın güneş tanrıçasının yakın çevresine aittir. Puduhepa'nın duasında (KUB 21.27+51.26), Mezzulla'dan sonra aracı olarak Zintuhi de çağrılır: "Sahibem Zintuhi, Fırtına tanrısının ve Arinna'nın güneş Tanrıçasının sevgili kız torunu!".[15] Metnin devamı şöyledir: "Sen Fırtına Tanrısı ve Arinna'nın güneş Tanrıçasının göğüs süsüsün, onlar sana her zaman ihtimam gösterirler. [Sen tanrılara onunla ilgili iyi şeyler söyle! Sahibem Z[intuhi bu konularda] ilahi gücünü [göster]. Deden Fırtına Tanrısına ve ninen Arinna'nın Güneş Tanrıçasına kulun Hattušili için yaşam ve uzun yıllar iste! Bu (vaadler onların) ağzından çıksın!".[16]

Bayram ritüeline ait metin olan KBo 30.164+KUB 44.13 Öy. III 16' vd.'da, kral gelmeden önce, Tanrıça Zintuhi'nin tapınağında yerlerini alan, Arinna'daki kült personelinin temsilcileri sayılıyor:[17]

16' Rahibeler, 3 rahip, 2 GUDU-rahibi,

17' *zintuhi*- kadınları, sepet beyi,

18' onların (hepsi) Tanrıça Zintuhi tapınağının

19' içine giderler.Ve onlar yerlerini

20' alırlar.

Aynı metnin Ay. IV. sütununda yine *zintuhi*- kadınları yer almaktadır:[18]

2' [x LÚ]^{MEŠ}SANGA I ^{MUNUS}SANGA ^{D}*M[i-iz-zu-ul-la]*

3' [LÚ^{M}]^{EŠ}SANGA *AR-KU-TIM* I LÚ I MUNUS *ar-za-na-la-aš*

4' [MUNUS^{ME}]^{Š}*zi-»in-»en«-tu-he-e-eš hu-u-ma-an-te-eš*

5' [LÚ]^{MEŠ}GUDU$_{12}$ *a-ša-an-zi*

2' [Üç] rahip, bir Tanrı M[izzulla]'nın rahibesi,

3' düşük rütbeli rahipler, *arzana*- evinin bir adam ve kadını,

4' tüm *zintuhi*- [kadınlar]ı,

5' merhemli rahipler otururlar.

Arinna'nın en yakınındaki yerlerden birinin kral tarafından ziyaretine ait olan orta Hititçe bir kült metninde, *zintuhi*- kadınlarının şarkı söyledikleri kaydı yer almaktadır:[19]

KBo 21.69+23.92+34.155+KUB 34.124 Öy. III

11' [$^{MUNUS.MEŠ}$*zi-in-]tu-u-hi-i-eš* SÌR^{RU}

Büyükkale'de D binasında bulunan teslim belgesinde şöyle belgeleniyor:

KBo 9.91 Ay. B[20]

3 Hallapiyalı adam için bir bakır orak,

4 atla kazanan kişi için bir bakır orak,

5 GADA.TAR adamı[21] için bir bakır orak,

13 Krş. DARGA 1974: 235-236; DARGA 2013: 203; KLINGER 1996:151'de, Hattice zintu kelimesi için "Enkel" anlamını vermiştir.

14 ÜNAL 2007: 541.

15 Bkz. HAAS 1994: 428.

16 Bkz. HAAS 1994: 429; ayrıca tercüme için krş. ÜNAL-GİRGİNER 2007: 379.

17 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. POPKO 2009: 58-59; ayrıca bkz. ARIKAN 2002: 30, 31.

18 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. TAGGAR-KOHEN 2006: 213, 214; ARIKAN 2002: 33.

19 Bkz. POPKO 2009: 13.

20 Transkripsiyon ve tercüme için ayrıca bkz. KOŠAK 1982: 25, 27; Kkş. POPKO 2009: 16-17.

21 GADA.TAR adamı için, ÜNAL 2007: 123'te, "vahşi, barbar, yabanî" anlamları bulunmaktadır.

6 *zintuhi-* kadınları için 2 bronz külçe,

7 1 banyo küveti ve elbiseyi *hulapa-* kadınları

8 alırlar.

Arinna'nın kült metinlerine ait olan Bo 2669 Öy. III'de *zintuhi-* kadınları şöyle geçmektedir:[22]

3' [Kral], *taštappa*-evinden gelir.

4' Arinna'nın *zintuhi-* kadınları

5' şehir kapısının

6' sağında ve solunda

7' dururlar ve şarkı söylerler.

8-9' Kral, savaş arabasıyla şehre yukarı (doğru) gider.

Arinna'nın kült metinlerine ait olan KBo 30.164+KUB 44.13'de şöyle belgelenmektedir:[23]

Öy. III

21' LUGAL-*uš-kán* ^{É}*ha-le-en-tu-w*[*a-az*] ú-iz-zi

...

24' EGIR ^{D}*Hu-u-wa-a-ri-ya-an-zi-pi*

25' LUGAL-*i-kán me-na-ah-ha-an-da* 50 NINDA$^{HI.A}$

26' 3 ^{DUG}*ta-ha-ši-iš ta-wa-la-aš*

27' [1$^{?}$] ^{DUG}HAB.HAB GEŠTIN UGULA $^{MUNUS.MEŠ}$*zi-in-tu-hi-e-eš*

28' [*h*]*i-ni-ik-zi...*

Ay. IV

---

3 [LUGA]L-*uš I-NA* É ^{D}*Zi-i-in-tu-hi-e-eš*

4 [*p*]*a-iz-zi...*

---

22 Bkz. POPKO 2009: 19.

23 Krş. POPKO 2009: 20.

Tercüme:

Öy. III

21' Kral *halentuwa-* evinden gelir.

...

24' Huwariyanzipa tanrısının arkasında,

25' kralın karşısında, *zintuhi-* kadınlarının başı, 50 ekmek,

26' *tawal-* içkisinin 3 *tahaši-* kabını

27' (ve) [1$^{?}$] testi şarabı sunar. ...

Ay. IV

3 [Kra]l, tanrıça *Zintuhi*'nin tapınağına

4 [g]ider. ...

KUB 30.42+KBo 31.8 Ay. IV 17 vd.'da, (Arinna'nın$^{?}$) güneş tanrıçasının tapınağının içinde, kralın huzuruna çıkarlar, orada şarkı söylemezler, bilâkis ezberden okurlar (Hititçe *memeškanzi*)[24]; krş. KBo 28.7 Ay.IV x+1 vd., KBo 28.84'e göre tamamlanıyor:

17-18-19: *zintuhi-* kadınlarının birinci tableti. Onlar, kralın huzurunda Güneş Tanrıçasının tapınağının içinde ezberden okudukları zaman. Bitti.

zintuhi- kadınları, bayram tasvirlerine göre Arinna'da çok aktifler.[25]

KBo 9.132 Ay.$^{?}$ IV'de, Arinna'nın tapınak personelinin temsilcisi için hediyelerin dağıtımı söz konusudur. Listenin başında, hediye alanlardan 3 rahibe görünüyor; onlardan her biri bir elbise ve göğüs üstüne bir gümüş iğne alır. 3 rahibin her biri için de bir elbise betimleniyor, buna karşı *zintuhi-* kadınları ağır kumaş alıyorlar.[26]

Arinna metinlerinde, *zintuhi-* kadınları genellikle şarkıcı kadınlar olarak yer alırlar. Onlar genellikle kült şarkısından sorumlular ve ayrıca Hatti-

---

24 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. DARDANO 2006: 28, 29.

25 Krş.POPKO 2009: 38.

26 Krş. POPKO 2009: 67.

ce şarkılar söylerler. Koro şarkıcıları olarak KBo 21.69+ Öy. III 11' ve Bo 2669 Öy. III 4' vd.'da yer almaktalar.

Kült seremonisi sırasında, sadece ezberden okuyan bir *zintuhi*-kadınına rastlanır (Hititçe *maldi*, KBo 8.117+ Öy. II 11'[27] ile duplikatı Bo 3604+ 9', KBo 21.69+ Ay. VI 12 ile duplikatı KBo 39.58 9', krş. Bo 4366 Öy. 7' vd.), el çırpar (?) (Hititçe *palwaizzi*, Bo 3604+, 13', KBo 8.117+ Öy. I 12, KBo 44.141 Öy. I 5', KBo 45.60 Öy. II 13' - tamamlama için krş. Bo 3697, 9' vd.) ya da haykırır (Hititçe *halzai*, KBo 20.80, 13' ile duplikatı KBo 20.81 Öy.? II 7', Bo 8398, 9').

Hatti kökenli Teteshapi bayramını içeren NIN.DINGIR rahibesi tarafından yönetilen bayram metni olan, KBo 10.27 Öy. III 14'[28] vd.'da, erkek ve kadın koroları ile müzik aletleri eşliğinde yapılan müzikten bahsedilmektedir:

14' ... LÚ$^{MEŠ\ URU}$*A-nu-nu-wa* [SÌR]^{RU}

15' [MU]NUS^{MEŠ}*zi-in-tu-hi-ya-aš* EGIR-Š[*U* SÌR]^{RU}

16' [MU]NUS^{MEŠ}*ar-kam-mi-ya-li-eš* ^{GIŠ}*ar-kam-mi*

17' [*g*]*al-gal-tu-u-ri* GUL-*ah-ha-an-ni-eš-kán-zi*

14' ... Anunuwalı erkekler [şarkı] söylerler.

15' Onun arkasından *zintuhi*(*ya*)- kadınları [şarkı] söylerler.

16' Defçi kadınlar, def (ve)

17' çalparayı vurarak çalarlar.

KBo 30.164+ Öy. III 27' ve Ay. IV 1'de, onların gözcüsü (UGULA MUNUS^{MEŠ}*zintuheš*) ve ayrıca KBo 31.184 Öy. II 4' 'de, *Zintuhi*'nin tapınağı ile birlikte belgelenir.[29]

Aynı ismi taşıyan Tanrıça *Zintuhi*[30] ile ilgili de kısaca bilgi vermek yerinde olacaktır:

Arinna kültünde baş rollerde, güneş tanrıçası, Mezzulla ve Zintuhi yer alır. Arinna'nın baş ilahları için kurban büyüklüğü, KUB 11.26 Öy. II 6' vd. kısmen onların hiyerarşisini yansıtıyor. Güneş tanrıçası orada anılmaz, Mezzulla için bir sığır ve 3 koyun, Zintuhi için 1 koyun ve ormanın Fırtına Tanrısı ve Hulla için 1 koyun belirtilmiştir. Bu sayılara göre Mezzulla diğer ilahlardan üstün tutuluyor, Fırtına Tanrısı ve Hulla sonlarda yer alıyor. Kült ve bayram yazımlarında ve diğer dini belgelerde de, Arinna'nın güneş Tanrıçasının yanında Mezzulla ve Zintuhi'nin de Hititlerin en önemli ilahları arasında bulunduğuna dair okuyucuda bir etki bırakıyor. İlahların başka bir hiyerarşisi, Hitit devlet antlaşmalarında yemin tanrıları listesinde karşımıza çıkıyor. Bu listede Arinna'nın güneş tanrıçası, alışılagelmiş şekilde devlet tanrıçası olarak en yüksekte birinci ya da (göğün güneş tanrısından sonra) ikinci pozisyonda yerini alır, Mezzulla ve Zintuhi dikkate alınmaz.[31]

Arinna'nın son kadın tanrıçası Zintuhi burada, Hattuša'nın Fırtına Tanrısının ve Arinna'nın Güneş Tanrıçasının kız torunu ve Mezzulla'nın kızı olarak sunulur. O, Eski Hitit metinlerinde belgelenmez; büyük imparatorluk zamanında şu formlarda görülmekte:

^{D}*Zi-in-tu-hi*(-*i*)-, ^{D}*Zi-in-tu-he*(-*e*)-,
^{D}*Zi-in-tu-hi-ya*-, ^{D}*Zi-in-tu-hi-e-eš*,
^{D}*Zi-in-tu-hi-šu-ú*.

Bu tanrıça, sıfatlarıyla birlikte aşağıdaki diğer isimleriyle de bilinir. Puduhepa'nın duasında, KUB 21.27+ Ay. III 46' 'da göğüste "elbise iğnesi" olarak (^{UZU}GAB-*aš TU-DI-IT-TU*$_4$). Kadın göğüs süsü olan bu Akadca kelime, KUB 2.9+ Ay. V 11' 'deki ^{D}*Tu-ti-it-ti*[32] (Dat.) şeklindeki Hititçeleştirilmiş formdan geliyor ve Arinna'daki *nuntarriyašhaš*- bayramının (bkz. Kolofon) parça

27 Diğer duplikatlar ve kaynakça için bkz. ROSZKOWSKA-MUTSCHLER 2007: 120-121.

28 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. ARIKAN 2002: 19.

29 Krş. POPKO 2009: 72.

30 ^{D}*Zintuhi*'nin geçtiği diğer metin yerleri ve kaynakça için bkz. VAN GESSEL 1998: 585-587.

31 Bkz. POPKO 2009: 26.

32 Metnin transkripsiyon, tercümesi ve söz konusu tanrı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. NAKAMURA 2002: 180, 186.

halinde korunmuş olan bu tanımlama, büyük olasılıkla Zintuhi'ye dayanıyor.[33]

Arinna'nın kült metnine ait Bo 7284'de Tanrıça *Zintuhi*-'nin tapınağı geçmektedir:[34]

4' [LU]GAL-*uš IŠ-TU* É ^{D}*Zi-e*[*n-tu-hi ú-iz-zi*]

5' *ta-aš I-NA* ^{É}*ha-le-en-tu-wa pa-iz-zi* x[

Tercüme:

4' [K]ral, Tanrıça *Zi*[*ntuhi*]- tapınağından [gelir.]

5' Ve o, *halentuwa* evine gider. x[

33 Bkz. POPKO 2009: 32.

34 Transkripsiyon ve tercüme için krş. ALP 1993: 103;. krş. POPKO 2009: 57.

KAYNAKÇA ve KISALTMALAR

ABOT 2: R.Akdoğan, Hethitische Texte in Transkription: Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri II (ABoT 2), Dresdner Beiträge zur Hethitologie 32 (DBH 32), Wiesbaden.

AKDOĞAN 2007: R. Akdoğan, "Bayram Törenine Ait Çivi Yazılı Hititçe Bir Tablet Parçası", Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2006 *Yıllığı, Ankara,163-177.*

ALP 1993: S.Alp, BeiträgezurErforschungdeshethitischen Tempels, Türk Tarih Kurumu Yayınları VI. dizi, Sa. 23[a], Ankara.

ALP 1999: S. Alp, Hititlerde Şarkı, Müzik ve Dans, Hitit Çağında Anadolu'da Üzüm ve Şarap, Kavaklıdere Kültür Yayınları, No: 6, Ankara.

ARIKAN 2002: Y.Arıkan, "Hitit Metinlerinde Geçen ^{MUNUS}*zintuhi-* ve ^{LÚ}*zinhuri-* Görevlileri", Archivum Anatolicum 5, Ankara Üniverstesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Yayın No 381, Ankara,11-51.

BLACK,-GEORGE-POSTGATE 2000: J. Black-A.George- N. Postgate, A Concise Dictionary of Akkadian, SANTAG Band 5, ed. K. Hecker, W. Sommerfeld, Wiesbaden.

DARDANO 2006: P. Dardano, Die hethitischen Tontafelkataloge aus Hattuša (*CTH* 276-282), Studien zu den Boğazköy-Texten 47, Wiesbaden.

DARGA 1974: M. Darga, Hititlerin Kült Törenlerinde Kadınların Yeri ve Görevleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Enstitüsü dergisi, Sayı IV-V, İstanbul, 231-245.

DARGA 2013: M. Darga, Anadolu'da Kadın, On Bin Yıldır Eş, Anne, Tüccar, Kadın, Yapı Kredi Yayınları 3779, İstanbul.

DİNÇOL 2013: B.Dinçol, "Hititlerde Müzik ve Dans", Hititler, Bir Anadolu İmparatorluğu, Hazırlayanlar M.Doğan Alparslan-M.Alparslan, Yapı Kredi Yayınları-4017, İstanbul.

GAVAZ 2012: Ö. Sir Gavaz, Hitit Krallarının Kült Gezileri, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, Çorum.

VAN GESSEL 1998: B.H.L. van Gessel, Onomasticon of the Hittite Pantheon, Part I, Handbuch der Orientalistik, ErsteAbteilung, Leiden-New York-Köln.

GRODDEK 2004: D. Groddek, Hethitische Texte in Transkription KUB 20, Hrsg. J.Tischler, Dresdner Beiträge zur Hethitologie 13, Dresd en.

GÜTERBOCK-HOFFNER 1997: H.G. Güterbock -H.A. Hoffner, The Hittite Dictionary the Oriental Institute of the University of Chicago, Volume P.

HAAS 1994: V. Haas, Geschichte der hethitischen Religion, Handbuch der Orientalistik: Abt. 1, Der Nahe und Mittlere Osten; Bd. 15, Leiden-New York-Köln.

KLİNGER 1996: J.Klinger, Untersuchungen zur Rekonstruktion der hattischen Kultsicht, Studien zu den Boğazköy-Texten 37, Wiesbaden.

KOŠAK 1982: S. Košak, Hittite inventory text (CTH 241-250), Texte der Hethiter 10, Heidelberg.

NAKAMURA 2002: M.Nakamura, Das hethitische *nuntarriyašha*-Fest, Nederlands Instituut Voor Het Nabije Oosten, Leiden.

POPKO 2009: M.Popko, Eine heilige Stadt der Hethiter, StBoT 50, Wiesbaden.

ROSZKOWSKA-MUTSCHLER 2007: H. Roszkowska-Mutschler, Hethitische Texte in Transkription KBo 44, Dresdner Beiträge zur Hethitologie 22, Wiesbaden.

TAGGAR-KOHEN 2006: A.Taggar-Kohen, Hittite Priesthood, Texte der Hethiter 26, Heidelberg.

TISCHLER 1983: J.Tischler, Hethitisches Etymologisches Glossar, Teil I, a-k, Innsbruck.

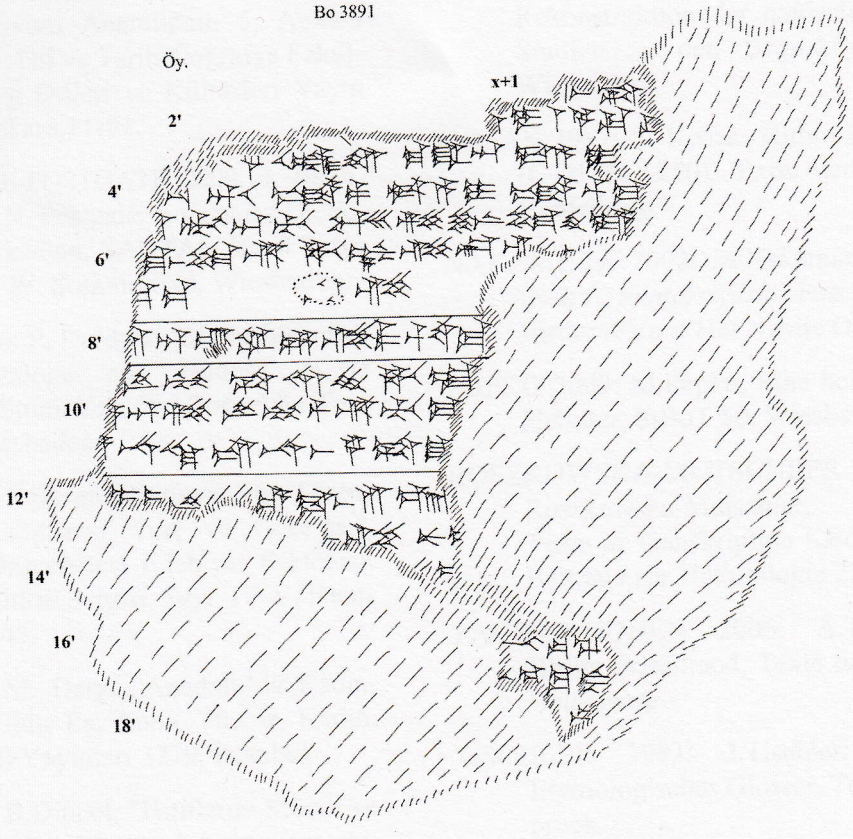
TISCHLER 1994: J.Tischler, Hethitisches Etymologisches Glossar, Teil III, Lieferung 10, T/D, 3, Innsbruck.

ÜNAL 2007: A.Ünal, Hititçe Çok Dilli El Sözlüğü Vol. I A-M, Vol II N-Z, Philologia Sprachwissenschaftliche Forschungsergebnisse, Band 108.1, 2, Hamburg.

ÜNAL-GİRGİNER 2007: A.Ünal-S.Girginer, Kilikya-Çukurova, İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji, Homer Kitabevi, İstanbul.

Bo 3891

*